

## O'ZBEK TILINI XORIJIY TIL SIFATIDA O'QITISHDA MUAMMO VA TAKLIFLAR

**Berdiyev Azizbek Asatillayevich**

**ToshDO'TAU O'zbek tili va adabiyoti fakulteti,  
magistratura 1-kurs talabasi**

**Ilmiy rahbar: ped.f.d. (PhD), prof. v.b. Mavlonova Klaraxon**

**Berdiyevazizbek95@mail.com +998975535919**

**<https://doi.org/10.5281/zenodo.14715720>**

**Annotatsiya:** Mazkur maqola O'zbekistonning xalqaro maydondagi o'rni va xorijabonlarga o'zbek tilini o'rgatishda yuzaga kelayotgan muammolar, shu jumladan, qo'llanmalarining sifati, til o'rganish metodologiyasining yetarli darajada rivojlanmaganligi va darsliklar sifatining pastligi kabi masalalar ham tilga olingan. Maqolada ko'rsatilgan muammolarni hal qilish uchun bir qator takliflar va yechimlar berilgan.

**Kalit so'zlar:** o'zbek tilining rivoji, o'zbek tili xorijiy til sifatida, o'quv qo'llanma, samarali ta'lim, ilg'or texnikalar.

**Abstract.** This article discusses Uzbekistan's role in the international arena and the challenges faced in teaching the Uzbek language to foreign learners. Specifically, it addresses issues such as the quality of textbooks, the underdeveloped methodology of language learning, and the poor quality of teaching materials. The article offers several suggestions and solutions to address these challenges.

**Keywords:** development of the Uzbek language, uzbek language as a foreign language, textbooks, effective education, advanced techniques.

**Аннотация.** В статье рассматривается роль Узбекистана на международной арене и проблемы, возникающие при обучении узбекскому языку иностранных учащихся. В частности, в ней затрагиваются вопросы качества учебников, недостаточной развитости методики обучения языку и низкого качества учебных материалов. В статье предлагаются ряд рекомендаций и решений для преодоления этих проблем.

**Ключевые слова:** развитие узбекского языка, узбекский язык как иностранный, учебные пособия, эффективное обучение, передовые методики.

### KIRISH

Dunyo hamjamiyatida o'z mavqeyi, obro'-e'tibori, nufuziga ega bo'lib borayotgan O'zbekistonning siyosiy, iqtisodiy va madaniy sohalarida xalqaro aloqalari kundan-kun kengayib bormoqda. Bu jarayon o'zbek tiliga bo'lgan e'tiborni ham sezilarli darajada oshirmoqda. Xususan, xalqaro maydonda O'zbekistonning o'ziga xos o'rni va tilni saqlash, rivojlantirishga bo'lgan yondashuvi, uning milliy madaniyatini targ'ib etish va o'zaro madaniy aloqalar orqali o'zbek tilining jahon maydonidagi o'rni tobora kuchayib bormoqda.<sup>1</sup> O'zbek tili nafaqat O'zbekiston ichida, balki turli davlatlar bilan ilmiy, madaniy, tijorat va diplomatik munosabatlar sohasida ham muhim rol o'ynamoqda. Bugungi kunda o'zbek tiliga bo'lgan chet ellik qiziqish nafaqat til o'rganish bilan cheklanib qolmay, balki O'zbekistonning iqtisodiy, madaniy va siyosiy hayotiga oid chuqur ilmiy tadqiqotlarni o'z ichiga oladi. O'zbekistonning xalqaro maydondagi o'rni, uning tarixiy va madaniy merosi, iqtisodiy taraqqiyoti kabi mavzularni o'rganish uchun dunyoning turli

<sup>1</sup> O'zbek tilini ikkinchi til va xorijiy til sifatida o'qitish masalalari: muammo, yechim, istiqbollari. Respublika onlayn ilmiy-amaliy anjumani materiallari. Toshkent –2020/ 20-may/ 150-bet.

burchaklaridan mutaxassislar jamlanmoqda. O'zbek tilining o'rganilishi ko'plab yirik ilmiy markazlar va universitetlar tomonidan ko'rilgan muhim tadqiqot mavzularidan biriga aylangan.

Bundan tashqari, o'zbek tilini o'rganishning xalqaro diplomatik, iqtisodiy va madaniy aloqalarga ijobiy ta'sir ko'rsatishi kutilmoqda. Til o'rganish nafaqat o'qituvchilar, balki talabalar va mutaxassislar o'rtasida o'zaro muloqot va hamkorlikni kuchaytirishga yordam beradi. O'zbekistonning dunyo miqyosida yanada tanilishiga hissa qo'shadi va boshqa davlatlar bilan madaniy almashuvni rivojlantiradi.

Shuningdek, o'zbek tilining chet elda o'rganilishini qo'llab-quvvatlash uchun maxsus o'quv dasturlari, mobil ilovalar, onlayn kurslar va o'quv materiallarining ishlab chiqilishi o'z o'rnini topmoqda. Bu o'zbek tilini o'rganishni yanada qulay va samarali qiladi, bu esa xalqaro talabni yanada oshiradi. O'zbek tilining o'rganilishi bilan bog'liq ishlar nafaqat ilmiy, balki madaniy jihatdan ham katta ahamiyatga ega bo'lib, O'zbekistonning dunyo hamjamiyatidagi o'rnini mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

### **MUAMMO VA TAKLIFLAR. (PROBLEMS AND SUGGESTIONS)**

«Davlat tili haqida»gi qonun qabul qilinganiga bu yil o'ttiz besh yil bo'ldi. Xo'sh, o'tgan o'ttiz besh yil mobaynida xorijzabonlarga o'zbek tilini o'rgatish uchun mo'ljallangan nechta qo'llanma va lug'at yaratildi? O'zbek tilini rivojlantirish uchun qilingan sa'y-harakatlar anchayin keng qamrovli va keng miqyosda amalga oshirilgan bo'lsa-da, hali yechimini kutayotgan muammolar ham yo'q emas. Xorijzabonlarga o'zbek tilini o'rgatish uchun mo'ljallangan qo'llanma va lug'atlar soni har yili oshib bormoqda, lekin ularning sifati va amaliy qo'llanishi haqida ko'proq ma'lumot va tahlil talab etiladi.

O'zbek tili grammatikasini soddalashtirish va optimallashtirish, til nufuzini oshirish maqsadida qator ishlar amalga oshirilmoqda. Xususan, milliy o'quv dasturlari, yangi lug'atlar va metodik qo'llanmalar ishlab chiqilmoqda. Shu bilan birga, o'zbek tilining xalqaro maydonda targ'ib qilinishi uchun turli konferensiyalar, seminarlar va tadbirlar tashkil etilmoqda.

O'zbek tili bilan bog'liq real vaziyatni xolis, chuqur va professional tarzda tahlil qilish maqsadida qator ilmiy tadqiqotlar o'tkazilmoqda. Bunda, jumladan, andragogika va lingvistika sohasidagi mutaxassislar tomonidan xorijzabonlarga o'zbek tilini o'rgatish uchun yangi metodologiyalar va yondashuvlar ishlab chiqilmoqda. Masalan, kattalar uchun o'zbek tilini ikkinchi til sifatida o'rgatishga oid ilmiy ishlar shular jumlasidandir.

Xorijlik do'stlarimiz uchun sifatli adabiyot yoki kontent-resurslar yaratish borasida ham ko'plab loyihalar amalga oshirilmoqda. Biroq, bu resurslarning yetarli darajada keng tarqalishi va foydalanish imkoniyatlari ustida yana ko'plab ishlar qilinishi zarur. Shu o'rinda, onlayn platformalar va mobil ilovalar yordamida o'zbek tilini o'rganish imkoniyatlarini kengaytirish ham dolzarb masalalardan biri bo'lib qolmoqda.

*Bu yo'nalishda qo'shimcha fikrlar:*

1. O'zbek tilini o'rgatish uchun zamonaviy, interaktiv va multimediya vositalari bilan boyitilgan o'quv resurslarini ko'paytirish lozim.
2. Xorijlik talabalar va mutaxassislar uchun maxsus til kurslari va yozgi maktablar tashkil etish mumkin.
3. O'zbek tili bo'yicha xalqaro tanlovlar va olimpiadalarni yo'lga qo'yish orqali tilimizni xalqaro miqyosda ommalashtirish mumkin.
4. O'zbek tilida eng ko'p qo'llaniladigan so'zlar va iboralarni o'z ichiga olgan amaliy lug'atlar va audio kitoblar yaratish zarur.

5. O'zbek tili va madaniyati haqida turli xil videodarslar, veb-sahifalar va bloglar yaratish orqali tilimizni ommalashtirish mumkin.

Bir narsani tan olishimiz kerakki, bugun bu kabi savollarga javob berish oson emas. Chunki, aslida, nihoyatda muhim bo'lgan bu masalalarga yillar davomida yetarlicha e'tibor qaratilmadi. *«O'zbek tili – o'zbeklar uchun», «Xorijliklarda o'zbek tilini o'rganishga bo'lgan ehtiyoj va xohish yo'q» degan turli vaj-korsonlar bilan o'zimizni aldab, chalg'itib keldik. Farzandlarimizni esa rus maktablariga berishga odatlandik.*

*Ustiga ustak, darsliklarimiz saviyasi va ona tili fanini o'qitish sifat darajasi ham achinarli ahvolga tushib qoldi. Natijada bitta arizani eplab yoza olmaydigan, tili vulgarizm bilan bulg'angan, nutqi qashshoq yoshlar qarshimizda qanday paydo bo'lganini sezib-sezmay ham qoldik.*<sup>2</sup> O'rinli gaplar. Ha, afsuski, o'zbek tili o'zbeklar uchun emas, balki barcha insonlar uchun degan fikda bo'lishimiz kerak. Zotan, til o'rganish - bu hamma uchun ochiq bo'lgan hodisa. Cheklovlar yo'q, faqat o'rganish istagi va harakat kerak. Til o'rganish orqali insonlar boshqa madaniyatlar va dunyoqarashlar bilan tanishadi, shuningdek, ko'proq imkoniyatlarga ega bo'ladilar. O'zbek tilini o'rganishga bo'lgan ehtiyoj va xohishni rag'batlantirish o'rniga, uni chetga surib qo'yganimiz va o'zimizni aldaganimiz haqiqat. Bu muammolar barchamizning og'riqli nuqtamizdir. Mana shunday bir sharoitda ham o'zbek tilini sevuvchi, tilimizda biz bilan tengma-teng muloqot qila oladigan xorijlik do'stlarimizning soni yildan yilga tobora ortib borayotganligi quvonarli hol, albatta. Shu o'rinda, tilimizga bo'lgan bu mehr va g'amxo'rlik, nafaqat tilni o'rganayotgan xorijliklar, balki o'zbek xalqi uchun ham katta ahamiyatga ega. O'zbek tilining dunyo miqyosida obro'si ortib borishi, uning boy madaniyatini va tarixiy merosini yanada kengroq tanitishga yordam beradi. Xorijlik do'stlarimizning tilni o'zlashtirishi va o'zbek tilida muvaffaqiyatli muloqot qilishlari, bizni o'z tilimizga yanada e'tiborli bo'lishga undaydi va tilni o'rganish jarayonini yangi bosqichga olib chiqadi. Bu, albatta, tilimizning kelajagi va uning jamiyatdagi o'rnini uchun katta bir motivatsiya yaratadi.

Farzandlarimizni rus maktablariga berishga odatlanib qolganimiz, ularning o'zbek tilida savodli va to'g'ri gapirishga bo'lgan imkoniyatlarini cheklab qo'ydik. Bu esa, darsliklarimizning sifatsizligi va ona tili fanini o'qitish darajasining pasayishi bilan yanada kuchayib ketdi. Natijada, tili vulgarizm bilan bulg'angan, nutqi qashshoq yoshlar qarshimizda paydo bo'ldi. Bu esa, o'zbek tilining taqdiri va kelajagi uchun jiddiy xavf tug'diradi.

O'zbek tilini o'rganishga bo'lgan qiziqishni qayta tiklash, uning nufuzini oshirish va uni o'qitish sifatini yaxshilash uchun jiddiy choralar ko'rish vaqti keldi. O'zbek tiliga mehr qo'ygan xorijlik do'stlarimizning soni ko'payishi juda quvonarli hol. Bu nafaqat o'zbek tilining o'zi, balki o'zbek madaniyati va xalqining dunyoga ochilishiga ham katta hissa qo'shadi.

Xorijzabonlar uchun sifatli qo'llanmalar yaratish bu yo'ldagi dastlabki va eng muhim qadamdir.

Tilshunos olim, ustoz B.Mengliyev "kun.uz" kanaliga bergan intervyusida shunday deydi: *"Hammamiz maktabda fizika, kimyo, matematika, biologiya predmetlarini o'qiganmiz. Ulardan qoyillatib "besh" baho olganmiz. Ammo ko'p hollarda oddiygina elektr chirog'i patronini o'rnatishni ham, daraxtni payvand qilishni ham, yulduzlarga qarab vaqtni aniqlashni ham, jarohatga qanday malham qo'yishni ham, biror narsaning hajmini hisoblashni ham eplay olmaymiz. Hatto oddiygina*

<sup>2</sup> [www.kun.uz](http://www.kun.uz) Otabek Tillayev. "Nega xorijliklar o'zbek tilini o'rganishi uchun sifatli qo'llanmalar kam?" — maqolasi / 24.05.2020.

isitish tizimidagi suvning aylanma harakatini ham tushunmaymiz. Nega? Chunki biz olgan ta'lim hayotdan uzilib qolgan. Hamma ham fizik, matematik, biolog bo'lavermaydi-ku! Shuning uchun o'quvchida hayotiy kompetensiya birinchi o'ringa chiqishi lozim edi.”<sup>3</sup> Haq gap. Olimning fikridagi bir so'zni ham rad eta olmaymiz. Bolalarning maktabdan bezishiga ham mana shu jihatlar sabab bo'lmayaptimikan?! Olim fikrini davom ettiradi: “Endi o'zimizning “Ona tili”mizga kelaylik. Ona tili ta'limining ahvoli qanday? Boshi ham, adog'i ham yo'q, buning ustiga darslikdan darslikka o'tish, sinfdan sinfga ko'chish bilan o'zgarib turadigan son-sanoqsiz ilmiy (lingvistik) qoidalarni yodlatamiz. Matnning, berilgan gaplarning avra-astarini chiqarib, ipidan ignasigacha tahlil qildiramiz. Biroq bu “bilim”lar og'zaki va yozma nutqimizga qay darajada ta'sir qilishi haqida o'ylab ham ko'rmaymiz.” Achchiq, ammo haqiqat! ustoz Mengliyevning fikrlari juda o'rinli. Bolalarni maktabdan bezdirishga sabab bo'layotgan omillardan biri bu - o'quv dasturlarining hayotiylikdan uzilib qolishi. O'quvchilarga o'rgatilgan nazariy bilimlarni amalda qo'llash imkoniyati kam. Ustoz Mengliyevning fikrlari o'zbek tilini xorijiy til sifatida o'rganishda ham juda muhim ahamiyatga ega. Chunki o'zbek tilini o'rganuvchilar ham o'zbek tilini faqat grammatik qoidalarni yodlash orqali o'rganishga harakat qilishadi.

O'zbek tilini xorijiy til sifatida o'rganishda amaliy mashg'ulotlarga ko'proq e'tibor berish kerak. O'quvchilar o'rgangan bilimlarini hayotda qo'llash imkoniyatiga ega bo'lishlari kerak. Masalan, o'zbek tilida yozilgan kitoblarni o'qish, o'zbek tilida suhbatlashish, o'zbek madaniyati bilan tanishish kabi amaliy mashg'ulotlar o'quvchilarga o'zbek tilini tezroq va samarali o'rganishga yordam beradi.

Bundan tashqari, o'zbek tilini o'rganuvchilarga o'zbek madaniyati va tarixi haqida ma'lumot berish ham muhim. Chunki til va madaniyat bir-biri bilan chambarchas bog'liq. O'zbek madaniyati bilan tanishish o'quvchilarga o'zbek tilini chuqurroq tushunishga va o'rganishga yordam beradi.

Shuningdek, o'zbek tilini o'rganuvchilarga o'zbek tilida gapirishdan qo'rqmaslikni o'rgatish kerak. Xato qilishdan qo'rqmaslik, o'zbek tilida gapirishga harakat qilish o'quvchilarga o'zbek tilini tezroq o'rganishga yordam beradi.

Shuningdek, ona tili darslarida ham o'quvchilarga grammatik qoidalarni yodlashga ko'proq e'tibor beriladi, lekin nutqni rivojlantirishga, o'z fikrlarini aniq va ravshan ifoda etishga yetarli e'tibor berilmaydi. Hozirda maktablarda ona tili darsliklari o'zgargan, ya'ni qoidalaridan cheklangan holda berilgan, Bu juda to'g'ri deb bilaman, sababi, o'quvchilar nazariya orqali emas, balki tilni amaliy jihatdan ishlatishga undaydi.

O'quvchilarni hayotga tayyorlash uchun o'quv dasturlarida amaliy mashg'ulotlarga ko'proq e'tibor berish kerak. O'quvchilar o'rgangan bilimlarini amalda qo'llash imkoniyatiga ega bo'lishlari kerak. Bundan tashqari, o'quvchilarga o'z fikrlarini erkin ifoda etishga, muloqot qilishga, muammolarni hal qilishga o'rgatish kerak.

Gazeta.uz maqolasida onlayn o'zbek tili kurslari muhokama qilingan bo'lib, ushbu maktablarning uchta asoschisidan o'z tajribalari va o'zbek tilini o'rganishga bo'lgan talab haqida so'ralgan.

Laziza Azimova, [uzbekonline.ru](http://uzbekonline.ru) onlayn o'zbek maktabining asoschisi:

<sup>3</sup> [www.kun.uz](http://www.kun.uz) “Bunday ona tili ta'limi o'zimizni aldashdan boshqa narsa emas!” – Tilshunosolim bilan suhbat / 27.08.2019.

Men Rossiyada 15 yil yashaganman va farzandlarim hech bo'lmaganda asosiy darajada o'zbek tilini o'rganishini xohlardim. Men ona tilida so'zlashuvchi enaga yollash, o'zbekcha multfilmlar ko'rsatish va uyda o'zbek tilida gapirishga harakat qildim. Ammo bu cheklangan sa'y-harakatlar unchalik samarali bo'lmadi, chunki bola asosiy tilini maktab, bolalar bog'chasi va media orqali o'rganadi. Gruzin tilini o'rgatish bo'yicha o'xshash kurslarni topganimdan so'ng, onlayn o'zbek tili kursini yaratish g'oyasi paydo bo'ldi. O'zim tilshunos yoki o'qituvchi bo'lmaganman, shuning uchun tashkilotchilikka e'tibor qaratdim. Kelajak onlayn formatlarda deb hisobladim va pandemiya boshlangunga qadar bizning maktab ikki yildan beri faoliyat yuritayotgan edi. Biroq, o'zbek tilini o'rganish uchun resurslar kam edi, shuning uchun men materiallar yig'ib, o'quv dasturini yaratish uchun 80 dan ortiq o'qituvchilar bilan suhbatlashdim. Bugungi kunda aksariyat talabalari O'zbekistondan, turli kelib chiqishlarga ega, odatda 30 yoshdan oshgan va eski o'quv dasturiga nisbatan chuqur nafratga ega bo'lgan. Biz amaliy til ko'nikmalariga e'tibor qaratamiz, talabalarni uch oy ichida suhbatlashishga qodir qilishni maqsad qilganmiz.

Saida Rashidova, \*Saida bilan o'zbek tili kursining yaratuvchisi:

“O'zbek tilining rivojlanishini ko'rib xursandman. Men buni mashhur blogerlarning nutqida ko'raman va telefonimning interfeysi o'zbek tilida ekanligidan xursandman. Qurilmalardagi tarjima texnologiyalari o'rganishni rivojlantirishga yordam beradi, chunki telefon interfeysini o'zbek tiliga o'zgartirish oson birinchi qadamdir. Men teatr va kino bilan bog'liq kichik kurslar ham yaratdim, bu o'rganishni yanada qiziqarli qiladi.”

Gulrukhso Ergasheva, “Qiziqarli o'zbek tili” muallifi:

“Biz adabiy o'zbek tilini yoki mintaqaviy lahjalarni ishlatmaymiz, chunki bizning maqsadimiz amaliy muloqotni o'rgatishdir. O'zbek tilini chet tili sifatida o'rgatish bo'yicha xalqaro standartlar yetarlicha rivojlanmagan bo'lsa-da, o'zbek tilining saqlanishi, shu jumladan uning adabiy shakli, nihoyat o'zbek xalqining zimmasidadir.”<sup>4</sup>

Raqamli texnologiya til o'rganishda ham muhim rol o'ynaydi, chunki u interaktiv tajribalarni va til ko'nikmalarini samarali rivojlantirish vositalarini taqdim etadi. Raqamli o'qitish o'rganish jarayonini individual ehtiyojlarga moslashtirish, virtual til amaliyoti, o'zlashtirishni kuzatish va xarajatlarni kamaytirish imkonini beradi.

Ko'plab odamlar nafaqaga chiqqandan keyin yangi tillarni o'rganishni boshlaydilar, bu intellektual qiziqish, sayohat qilish yoki kognitiv pasayishni oldini olish motivatsiyasi bilan bog'liq. Garchi yosh bilan o'rganish sekinlashsa-da, muntazam o'qish yangi neyron aloqalarni yaratishga yordam beradi. An'anaviy usullar, masalan, yozma eslatmalar, suhbat amaliyoti, audio resurslarni tinglash va klassik grammatika matnlarini o'rganish hali ham asosiy til ko'nikmalari uchun qimmatli.

### **XULOSA (Conclusion)**

O'zbek tilini rivojlantirish va xorijzabonlarga o'rgatish borasidagi sa'y-harakatlar bir qator ijobiy natijalarga olib kelgan bo'lsa-da, bu yo'nalishda hali ko'plab muammolar mavjud. O'zbek tilini o'rgatish uchun yaratilayotgan qo'llanmalar va lug'atlar soni oshsa-da, ularning sifati va amaliy qo'llanishi haqida yanada chuqurroq tahlil qilish zarur. Buning uchun zamonaviy va interaktiv o'quv resurslari, maxsus kurslar, xalqaro tanlovlar va ommalashgan onlayn

<sup>4</sup> Bobajonova M.T. ADVANCED METHODS IN TEACHING AND DEVELOPING NATIVE LANGUAGE AND LITERARY SUBJECTS. INTERNATIONAL JOURNAL OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE (ISSN: 2692-5206)  
Volume 04, Issue 09, 2024 Published Date: 14-11-2024

platformalar orqali o'zbek tilining nufuzini oshirish lozim. Bundan tashqari, til o'rganish jarayonini samarali va ta'sirchan qilish uchun ilmiy tadqiqotlar va metodologiyalarni takomillashtirish zarur. O'zbek tilining dunyo miqyosida yanada keng tarqalishi va uning madaniyati bilan tanishish imkoniyatlari ko'payishi nafaqat xorijabonlar, balki o'zbek xalqining o'z ona tiliga bo'lgan hurmatini oshiradi. O'zbek tilini o'rgatish borasida amalga oshirilgan barcha ishlar, albatta, uning kelajagi va jamiyatdagi o'rni uchun muhim ahamiyatga ega. Yuqorida sanab o'tilgan o'zbek tili fidoyilari Laziza Azimova, Saida Rashidova, Gulrukhshor Ergasheva o'zbek tili kurslarining mashhurligi sabab o'zbek tilini o'rganishga bo'lgan talabning oshganligini ko'rsatadi. Kurslarning asosiy maqsadi amaliy muloqotni o'rgatish va talabalarni uch oy ichida suhbatlashishga qodir qilishdir. O'zbek tilining rivojlanishi va saqlanishi o'zbek xalqining zimmasida ekanligini eslatib o'tish kerak.

### References:

1. O'zbek tilini ikkinchi til va xorijiy til sifatida o'qitish masalalari: muammo, yechim, istiqbollar. Respublika onlayn ilmiy-amaliy anjumani materiallari. Toshkent-2020. 20-may/ 150-bet.
2. Kadirova X. (2022) O'zbek tilini xorijiy til sifatida o'qitishda ta'lim sifatini belgilovchi omillar// international scientific journal of biruni ISSN (E) 2181-2993 Vol. 1, Issue 2. Oct. (2022). O'zbek tilini xorijiy til sifatida o'qitishda ta'lim sifatini belgilovchi omillar
3. Muhamedova, S., & Shirinova, Y. (2024). Ko'p tillilik va ko'p madaniyatlilik muhitida o'zbek tilini o'rgatish masalalariga doir. O'zbek tilining xorijda o'qitilishi: ta'lim nazariyasi va amaliyoti,1(01), 3-6. Retrieved from <https://aphil.tsuull.uz/index.php/anjuman/article/view/96>
4. Bobajonova M.T. ADVANCED METHODS IN TEACHING AND DEVELOPING NATIVE LANGUAGE AND LITERARY SUBJECTS. INTERNATIONAL JOURNAL OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE (ISSN: 2692-5206) Volume 04, Issue 09, 2024 Published Date: 14-11-2024
5. [www.kun.uz](http://www.kun.uz) Otabek Tillayev. "Nega xorijliklar o'zbek tilini o'rganishi uchun sifatli qo'llanmalar kam?" — maqolasi / 24.05.2020.
6. [www.kun.uz](http://www.kun.uz) "Bunday ona tili ta'limi o'zimizni aldashdan boshqa narsa emas!" – Tilshunosolim bilan suhbat / 27.08.2019.
7. <https://www.gazeta.uz/oz/>
8. Uzbek Language Online School - [uzbekonline.ru](http://uzbekonline.ru)
9. <https://t.me/uzbekwithsaida>
10. Uzbek Language Day article on [Gazeta.uz](http://Gazeta.uz)
11. Methods of Learning a Foreign Language on [Erosheve.ru](http://Erosheve.ru)